

מנהג בכתב

שיעור חזק חזמי בדרך קצרה

לע"נ הרה"ג ר' יעקב חי בן הגאון ר' עובדיה יוסף זצוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 199 פרשת אמור תשע"ו

קידושין סג-ט

שכשיש אחד עמו הוא מפחד ולכן נאמן, וישנה ברייתא כרב אסי שאם אמר קדשתי בתי ואיני יודע למי ובא אחד ואמר אני קדשתי נאמן אף לכנוס, ואם כנסה ובא אחר ואמר אני קדשתי אינו נאמן לאסרה עליו ואשה שאמרה התקדשתי ואיני יודעת למי ואחד אמר אני קדשתי אינו נאמן כי היא מחפה עליו.

נחלקו אם נאמן לסקול על ידו לרב אינו נאמן שכשהאמינו לאב זה רק לענין איסור אך לא להרוג על ידו, ולרב אסי נאמן שהאמינו לו לגמרי, ואמר רב אסי שהאשה שאמרה התקדשתי לפלוני אינה נאמנת, ואמר רב אסי שדבריו הם מרפסים איגרי שאם במקום שבא לכנוס כונס אומרים שסקלים על ידו ק"ו באשה שאם בא לכנוס אינו כונס שייסקלו על ידו, אך יש לחלק שרק לאב מאמינים ולאשה לא מאמינים, ורב חסדא סובר שבכל מקרה אין סוקלים ורב חסדא לשיטתו שהוא אמר שאם אמר האב בני זה בן ט' שנים ויום אחד או בתי זו בת ג' שנים ויום אחד נאמן לקרובן אך לא למלקות ולא לעונשים, וישנה ברייתא כרב חסדא שאם אמר האב בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בתי זו בת י"ב שנה ויום אחד,

דף סד נאמן האב לנדרים וחרמים והקדשות וערכים אך לא למלקות ועונשים.

משנה אם אמר האב קדשתי את בתי או שאמר קדשתי וגרשתי כשהיא קטנה, כשהיא עדיין קטנה נאמן, ואם עכשיו היא גדולה אינו נאמן, ואם אמר שהיא נשבתה ופדיתיה אינו נאמן בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה. גמרא החילוק במשנה בין הרישא לסיפא שכשהיא עדיין קטנה זה בידו ואם היא כבר גדולה זה כבר לא בידו, אך לכאורה בידו להשיאה לחלל והיא נפסלת בכך ויש לומר כדעת ר' דוסתאי בן יהודה שבנות ישראל הן מקוה טהרה לחללים, אך לכאורה בידו להשיאה למזור ויש לומר כדעת ר"ע שאין קידושין תופסים בחייבי לאוין, אך לכאורה בידו להשיאה אלמנה לכה"ג לר' סימאי שאמר שר"ע עושה ממזרים מהכל מלבד אלמנה לכה"ג שלומדים מהפסוק לא יקח ולא יחלל שהוא עושה רק חילול ולא ממזרים, ויש לומר כדעת ר' ישבב שאמר בואו נצווה על ר"ע שעושה ממזר מכל מי שאין לו ביאה בישראל, וזה מובן אם ר' ישבב אמר לעצמו ולא לר"ע והיינו שתמיד יהיה ממזר ממי שאין לו ביאה בישראל אך אם הוא בא רק להוציא מדברי ר' סימאי שדיבר על חייבי לאוין א"כ ניתן להעמיד שבידו להשיאה לחייבי עשה, ורב אשי אומר שודאי אין הטעם במשנה שזה בידו שהרי אין בידו לגרשה ועוד שאינו יכול להכריח שום אדם לישא את בתו, אלא ברישא הוא נאמן כדברי רב הונא בשם רב שאדם נאמן לאסור בתו שכתוב את בתי נתתי לאיש הזה וכשאמר לאיש הוא אסרה וכשאמר הזה הוא התירה והתורה האמינה לו רק בנישואין אך לא בשבויה.

משנה מי שאמר בשעת שמת יש לי בנים לפטור מיבום נאמן, ואם אמר יש לי אחים לחייב ביבום אינו נאמן. גמרא משמע שאדם נאמן להתיר ולא לאסור וזה לא כר' נתן ששינונו בברייתא שאם אמר בשעת קידושין יש לי בנים ובשעת מיתה אמר שאין לו בנים או שאמר בשעת קידושין שאין לו אחים ובשעת מיתה אמר שיש לו אחים לרבי נאמן להתיר ולא לאסור, ולר' נתן נאמן גם לאסור, רבא מחלק שכיון שאמר בשעת מיתה א"כ יתכן שזה אמת, ואביי מקשה שאם כשחזר בו מדיבורו בשעת נישואין חוששים שהוא אומר אמת א"כ במשנה שלא חזר בו מדיבורו ודאי נאמן, אלא מבאר אביי שבמשנה מדובר שלא מוחזק שיש לו אחים ובנים ואין חזקה שהיא צריכה להתיבם לכן כשאמר יש לי בנים נאמן ואם אמר יש לי אחים אינו נאמן שאין לו כח לאסרה על העולם, עמוד ב ובברייתא מדובר שהוא מוחזק באחים ולא בבנים ובא לפטרה מיבום ויש לו מיגו שיכול לתת לה גט כדי לפטרה מיבום ולרבי מיגו זה כעדים שעוקרים חזקה ולר' נתן מיגו מועיל כחזקה ואינו מועיל לעקור חזקה אחרת לגמרי.

דף סג רבי דרש בפסוק לא תסגיר עבד אל אדוניו שמדובר בקנה עבד על מנת לשחררו ור"נ בר יצחק מבאר שהארון כתב לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו, וא"כ סובר רבי שיש קנין בדבר שעוד לא בא לעולם.

שינונו בברייתא שאם אמר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או תתגיירי לאחר שאשתחרר או תשתחררי לאחר ימות בעלך או שתמות אחותך או לאחר שיחלוץ לך יבמך אינן קידושין ור"מ סובר שמקודשת ור' יוחנן הסנדלר סובר שאינה מקודשת ור' יהודה הנשיא אומר שמקודשת אלא שגזרו בה משום איבה, ואביי יכל להחשיב את ר' יהודה הנשיא בברייתא הזו אלא שרבי הוא ר' יהודה הנשיא, אך לכאורה אביי יכל להחשיב את ר"ע ששינונו שאם אמרה האשה קונם מה שאני עושה לפיך אין הבעל צריך להפר ור"ע סובר שיפר שמה תעדיף עליו יותר מהראוי לו וחל הנדר בדבר שלא בא לעולם, אלא שיש לדחות כמו שביאר שם רב הונא בר רב יהושע שהיא אמרה יקדשו ידי לעושיהם והידים הן בעולם.

משנה אם אמר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל אם עשה כמו שאמר היא מקודשת ואם לא אינה מקודשת. גמרא ר"ל מבאר במשנה שהוא נתן לה פרוטה ואמר לה את התנאי ומשמע שאם קידשה בשכר ההנאה אינה מקודשת, ולכאורה שינונו שאם אמר הרי את מקודשת בשכר שהרכבתך על החמור או שהושבתך בקרון או בספינה אינה מקודשת ואם אמר בשכר שארכיבך על החמור או שאושיבך בקרון או בספינה היא מקודשת, ואין לומר ששם מדובר שנתן לה פרוטה כי הרי אמר לה בשכר, ועוד שינונו שאם אמרה האשה שב עמי בצותא ואתקדש לך או שחוק או רקוד לפני או שאמרה עשה לפני כדימוס הזה שמים אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לא אינה מקודשת, ואין לומר ששם מדובר שנתן לה עוד שוה פרוטה כי הרי כתוב ששמים, וא"כ קשה על ר"ל, ור"ל יבאר שהתנא של הברייתא הזו סובר שהשכירות משתלמת בסוף וא"כ זה לא הלואה ואילו התנא של המשנה סובר שתשלום השכירות נמשך מתחילה ועד סוף ולכן אינה יכולה להתקדש בו, אך קשה מה דחק את ר"ל להעמיד במשנה שנתן לה והשכירות היא מתחלה ועד סוף, אמר רבא שהיה קשה לר"ל במשנה שלא כתבה להדיא בשכר אלא על מנת א"כ משמע שהוא נתן לה עוד ואמר לה על מנת.

משנה אם אמר לאשה על מנת שירצה אבי אם הוא רצה היא מקודשת ואם לא אינה מקודשת ואם מת האב היא מקודשת ואם מת הבן מלמדים את האב לומר שאינו רוצה והיא פטורה מיבום. גמרא יש להתבונן מה הביאור שירצה האב אם הכוונה שיאמר כן ויהיה קשה ממה שכתוב מת האב מקודשת הרי הוא לא אמר כן, עמוד ב אלא הכוונה שהאב לא אמר לא, אך לפ"ז מדוע בסיפא מועיל ללמד את האב לומר איני רוצה הרי הוא כבר שתק אלא הכוונה על מנת שלא ימחה האב א"כ הרישא והסיפא מדברים במקרים שונים, אמר ר' ינאי שאכן מדובר בב' מקרים ואמר ר"ל שעדיף לדחוק משניות בב' מקרים וכתנא אחד מאשר לומר שמדובר במקרה אחד וכב' דיעות, ורב יוסף בר רב אמי אומר שהמשנה מדברת במקרה אחד ומה שכתוב על מנת שירצה האב הכוונה שלא ימחה מכאן עד ל' יום.

משנה אם אמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי ובא אחד ואמר שקדשת אותה לי הוא נאמן ואם באו שנים ואמר כל אחד שהוא קדשה שניהם יתנו גט אך אם רצו אחד יתן גט ואחד יכנוס. גמרא רב אומר שמה שכתוב שאחד נאמן היינו לתת גט אך לא לכנוס שאדם לא חוטא עבור אחרים אך לא יכנוס שיתכן שיצרו תוקפו, ורב אסי אומר שהוא נאמן גם לכנוס, ורב אסי מודה שאם האשה אמרה התקדשתי ואיני יודעת למי ובא אחד ואמר אני קדשתיך שאינו נאמן לכנוס ולכאורה יש לדייק מהסיפא במשנה שבשנים אחד יכול לתת גט והשני יכנוס וקשה לדעת רב, ורב אומר

משנה מי שקידש בתו סתם הבוגרות אינן בכלל, ומי שיש לו ב' כיתי בנות מב' נשים ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם הגדולה שבגדולות או הגדולה שבקטנות או אפילו הקטנה שבגדולות שהיא גדולה מהגדולות שבקטנות לר"מ כולן אסורות חוץ מהקטנה שבקטנות, ולר' יוסי כולן מותרות חוץ מהגדולה שבגדולות, אם אמר קדשתי את בתי הקטנה ואיני יודע אם הקטנה שבקטנות או הקטנה שבגדולות או אפילו הגדולה שבקטנות שהיא קטנה מהגדולות, לר"מ כולן אסורות חוץ מהגדולה שבגדולות, ולר' יוסי כולן מותרות חוץ מהקטנה שבקטנות. **גמרא** משמע במשנה שהקטנות אסורות וזה ראה לאביי שקידושין שלא נמסרו לביאה הן קידושין, ויש לדחות שמדובר שיש רק גדולה וקטנה ומה שכתוב בוגרות הכוונה לבוגרות מהעולם, ולכאורה מה החידוש בבוגרות, ויש לומר שהיא עשתה אותו שליח וא"כ נאמר שהוא קיבל קידושין עבורה קמ"ל שאדם לא משאיר משהו שיש לו בו הנאה ועושה דבר שאין לו בו הנאה, אך לכאורה יתכן שהיא אמרה קידושי לך, ויש לומר שבכ"ז אדם לא עוזב דבר שמוטל עליו ועושה דבר שאינו מוטל עליו.

מה שהמשנה כתבה ב' בכות גדולה או קטנה יש לומר שאם היה כתוב רק גדולות היינו אומרים שבזה סבר ר"מ שכולן בכלל כי כשיש אחת קטנה ממנה היא נקראת גדולה אך בסיפא שאמר קטנה ודאי כוונתו להכי קטנה, ואם היו חולקים בקטנה היינו אומרים שר' יוסי יודה לר"מ בגדולה שתמיד יקרא גדולה למי שיש קטנה ממנה.

לכאורה נחלקו ר"מ ור' יוסי אם אדם מכניס עצמו לספק או לא, ולכאורה בנדרים נחלקו להיפך שאם נדר עד הפסח אסור עד שיגיע ואם אמר עד שיהא פסח אסור עד שיצא ואם אמר עד פני פסח לר"מ אסור עד שיגיע ולר' יוסי אסור עד שיצא, ואמר ר' חנינא בר אבדימי שיש להחליף בנדרים את השיטה וכן מוכח מברייתא שאומרת זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד פני, לר"מ אסור עד שיצא ולר' יוסי אסור עד שיגיע.

אביי אומר שנחלקו במשנה בב' כיתי בנות אך בכת אחת לכו"ע כשאומר גדולה כוונתו להכי גדולה וכשאומר קטנה כוונתו להכי קטנה ולאמצעית הוא קורא בשמה, ואמר רב אדא בר מתנה, **דף סה** שלדברי אביי נתיר במשנה את האמצעית שבכת השניה, ויש לומר שמדובר שיש רק גדולה וקטנה, והראיה לכך שאם היתה אמצעית מדוע המשנה לא כתבה אותה, אך יש לדחות שהאמצעית שבכת הראשונה ודאי אסורה למרות שהיא לא כתובה, אך יש לומר שאין צורך לכתוב כיון שהקטנה ממנה אסורה מספק ק"ו היא עצמה אך אם היתה אמצעית בכת השניה יש לכתבה, ורב הונא בר רב יהושע אמר לרבא שבפסח זה ככת אחת ובכ"ז נחלקו, אמר רבא ששם נחלקו בלשון אם עד פני הכוונה עד לפני פסח או עד שיתפנה הפסח.

משנה מי שאמר לאשה קדשתיך והיא אומרת שלא, הוא אסור בקרובתיה אך היא מותרת בקרוביו, ואם אמרה קדשתי והיא אומר לא קדשתיך והיא מותרת בקרובתיה והיא אסורה בקרוביו, אם אמר קדשתיך והיא אומרת לא קדשת אלא את בתי, הוא נאסר בקרובות הגדולה והגדולה מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובות קטנה והקטנה מותרת בקרוביו, ואם אמר קדשתי את בתך והאשה אומרת קדשת אותי הוא אסור בקרובות קטנה והקטנה מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובות גדולה והגדולה אסורה בקרוביו. **גמרא** המשנה חדשה כשאמר האיש וגם כשאמרה האשה, שהיינו אומרים שלאיש לא אכפת כיון שלא נאסר על כל הנשים אך כשאשה אומרת והיא נאסרת לכל העולם נאמין לה והוא יאסר בקרובותיה, קמ"ל שלא.

לכאורה מה החידוש במה שהמשנה מוסיפה שהיא אומרת לא קדשת אלא בתי ויש לומר שהיינו אומרים שכמו שהתורה האמינה לאב לאסור את בתו כך רבנן יאסרו את הבת על פי האם, קמ"ל שלא נאסרה, ואגב שהמשנה הזכירה קדשת את בתי היא הוסיפה שהוא אמר שקידש את הבת.

לרב כופים לתת גט ולשמואל מבקשים וברישא ודאי אין מה לבקש גט כי ממילא היא אסורה על קרוביו ובסיפא כשהיא אמרה יש ענין לבקש אך לכאורה מה שייך לכפות הרי הוא יכול לטעון שאינו רוצה להאסר בקרובתיה, ויש לומר שרב ושמואל לא נחלקו אלא שמואל אומר שמבקשים לתת גט. ורב מוסיף שאם

נתן גט כופים אותו לתת כתובה, וכן אמר רב אחא בר אדא בשם רב או שהוא אמר בשם רב המנונא בשם רב שכופים ומבקשים ולכאורה זה סתירה אלא הכוונה שמבקשים לתת גט ואם נתן גט מעצמו כופים אותו לתת כתובה.

רב יהודה אמר בשם רב שהמקדש בעד אחד לא חוששים לקידושו ושאלו את רב יהודה מה הדין כששניהם מודים והוא אמר כן ולא והיה רפוי בידו, ור"נ אמר בשם שמואל שלא חוששים גם כששניהם מודים, ורבא שאל את ר"נ ששנינו שכשאמר לאשה קדשתי והיא אומרת שלא הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ואם מדובר שיש עדים מדוע היא מותרת בקרוביו ואם אין עדים מדוע הוא נאסר בקרובותיה אלא שיש עד אחד, ויש לדחות שהוא אמר שקדשה בפני שנים והם הלכו למדינת הים, והקשה רבא מהמשנה שאדם גירש את אשתו והיא לנה עמו בפונדק לב"ש אינה צריכה ממנו גט נוסף ולב"ה היא צריכה גט נוסף, ולכאורה אם יש עדים מה טעמם של ב"ש ואם אין עדים מה טעמם של ב"ה אלא מדובר בעד אחד, אך יש לומר שגם לרבא קשה שכתוב בסיפא שלכו"ע אם התגרשה מהאירוסין לא צריכה ממנו גט שני כי אין לבו גס בה ואם נאמר שחששו לעד אחד מה נ"מ אם התגרשה מהאירוסין או מהנשואין אלא מדובר שיש רק עידי יחוד אך אין עידי ביאה שלב"ש **עמוד ב** לא אומרים שעידי יחוד הם עידי ביאה ולב"ה עידי יחוד הן כעידי ביאה וב"ה מודים שבנתגרשה מהאירוסין שאין לבו גס בה שלא אומרים שעידי יחוד הם כעידי ביאה.

רב יצחק בר שמואל בר מרתא אומר בשם רב שהמקדש בעד אחד לא חוששים לקידושו אפילו שניהם מודים, ורבה בר רב הונא אמר שהמקדש בעד אחד אמרו בית דין הגדול שלא חוששים לקידושו וב"ד הגדול היינו רבי, ורב אחדבוי בר אמי הקשה מברייתא שהגיעו שנים ממדינת הים ואשה עמהם וחבילה עמהם, ואחד אומר זה אשתי וזה עבדי וזה חבילתי והשני אומר זה אשתי וזה עבדי וזה חבילתי והאשה אומרת אלו שני עבדי וזו חבילתי היא צריכה ב' גיטין והיא גובה כתובתה מהחבילה, ולכאורה אם מדובר שלכל אחד יש עדים האם היא יכולה לומר אלו שני עבדי אלא מדובר בעד אחד אך בכל מקרה קשה שעד אחד אינו נאמן בהכחשה, אלא יש לומר שבעד אחד לגבי העולם ודאי היא מותרת, אלא כוונת הברייתא שהיא צריכה ב' גיטין כדי לגבות כתובתה מהחבילה וכו"מ שמשלטין משתעבדים לכתובה.

לרב כהנא מקדש בעד אחד לא חוששים לקידושו ולרב פפא חוששים לקידושו, ואמר רב אשי לרב כהנא שאם סברתך היא שלומדים דבר דבר מממון א"כ כמו שבממון הודאת בעל דין כעדים א"כ גם בקידושין נאמר שמועיל הודאה, אמר רב כהנא שאין לומדים הודאה בקידושין כי זה חב לאחרים.

מר זוטרא ורב אדא סבא בני רב מרי בר איסור חלקו נכסיהם בלי עדים ושאלו את רב אשי שהתורה אמרה על פי שנים עדים כדי שלא יחזרו מקנין ואנו לא נחזור בנו, או שקיום הדבר הוא רק בעדים, אמר להם רב אשי שלא נבראו העדים אלא לשקר כשכופרים בדבר.

אביי אומר שאם אמר לו עד אכלת חלב והוא שותק נאמן וכן שנינו שאמר לו עד אחד אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור משמע רק כשאמר לא אכלתי אך אם שותק נאמן העד, ועוד אמר אביי שאם עד אחד אומר נטמאו טהרותיך והוא שותק נאמן העד וכן שנינו שעד אחד אומר נטמאו והוא אומר לא נטמאו פטור משמע שרק שכמכחיש את דבריו אך אם הוא שותק נאמן העד, עוד אמר אביי שאם אמר לו עד אחד

דף סו שורך נרבע והלה שותק נאמן וכן שנינו ששור שנעבדה בו עבירה ושהמית על פי עד אחד או על פי הבעלים נאמן ולכאורה איך מדובר בעד אחד שאם הבעלים מודים כבר כתוב על פי בעלים אלא שהם שותקים, ואם אביי היה אומר על קרבן היינו אומרים שרק לגבי קרבן נאמן העד כי אם אינו בטוח בעצמו שזה כך לא היה גורם להביא חולין לעזרה, אך לגבי טומאה הוא שותק כי הוא אומר שזה ראוי לו בימי טומאתו, ואם אביי היה אומר לגבי טהרות היינו אומרים ששם הוא צריך להכחישו כי הוא מפסיד לו אותו בימי טומאתו, אך לגבי שור שהוא רק נפסל למזבח א"כ אינו טורח להכחישו שלא כל השוורים עומדים להקרבה, קמ"ל שגם בזה שתיקה כהודאה.

לאב"י כשעד אחד אמר לו אשתך זנתה והוא שותק נאמן העד ולרבא אינו נאמן כי זה דבר שבעררה ולא מועיל פחות משנים, ואב"י רצה להוכיח מאותו סומא שהיה מסדר המשניות לפני שמואל ויום אחד הוא איתר ולא בא ושלח שליח לקרוא לו ועד שהלך השליח בדרך אחד הוא הגיע בדרך אחרת ואמר השליח שאשתו זנתה ובא לשמואל ושמואל אמר שאם הוא נאמן לך תוציא אותה ואם לא אינך צריך להוציאה, ולכאורה כוונת שמואל שהוא מאמין לו שאינו גולן וא"כ אוסרים בעד אחד, ורבא יבאר שכוונת שמואל שאם הוא נאמן לך כשנים תוציא ואם לא לא תוציא.

אב"י רצה להוכיח מהמעשה שהיה בינאי המלך אחר שכבש שישים כרכים בכוחלית במדבר שמח מאד וקרא לכל חכמי ישראל ואמר להם שאבותינו אכלו מלוחים כשעסקו בבנין ביהמ"ק וגם אנו נאכל זכר לאבותינו, והעלו מלוחים על שולחנות זהב ואכלו, והיה שם איש לץ לב רע ובליעל ושמו אלעזר בן פועירא והוא אמר לינאי לבם של פרושים עליך אמר לו ינאי מנין אדע אמר לו עמוד לפניהם בציץ שבין עיניך והיה שם זקן אחד ושמו יהודה בן גדידה והוא אמר לינאי מספיק לך כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן, שאמרו שאמו נשבתה במודיעים ובדקן את הדבר ולא נמצא ואז הבדילו את חכמי ישראל בזעם, ואלעזר בן פועירא אמר למלך שאמנם הדיוט סובל חרפתו אך אתה מלך וכהן גדול האם תוכל לסבול חרפתך אמר לו מה אעשה אמר לו אם תשמע לעצתי תרמוס אותם, אמר לו ינאי מה יהיה על התורה אמר לו שהתורה כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד ילמד, אמר ר"נ בר יצחק שנזרקה בו אפיפורסות שהוא יכל לומר שאמנם ניתן ללמוד לבד תורה שבכתב אך מי ילמד תורה שבעל פה, ומיד יצאה הרעה ע"י אלעזר בן פועירא ונהרגו כל חכמי ישראל והעולם היה שמם עד ששמעון בן שטח החזיר את התורה ליושנה, ולכאורה אם מדובר בשנים אמרו נשבתה ושנים אמרו שלא מדוע נסמוך על אלה אולי נסמוך על האחרים אלא מדובר שיש עד אחד ודוקא כשמכחישים אותו שנים אך אם לא הכחישוהו הוא נאמן, ורבא אומר שמדובר שיש תרי ותרי וכמו שאמר רב אחא בר מניומי שמדובר בעידי הזמה, ועוד י"ל כדברי ר' יצחק שבדקו ומצאו שהכניסו שפחה תחתיה, **עמוד ב** רבא אומר שיש להוכיח מברייתא שר"ש אמר שהיתה מגורת מים של דסקים בחזקת שלימה ונמצאה חסירה ור' טרפון טיהר את כל הטהרות שנעשו על גבה ור"ע טימא, ואמר לו ר' טרפון שהמקוה הזה עומד בחזקת שלם ואתה בא לחסרו אל תחסר מספק ור"ע אמר שהטמא עומד בחזקת טומאה ואין לטהרו מספק, ור' טרפון המשיל לכהן המקריב על המזבח שנודע שהוא בן גרושה או חלוצה שעבודתו כשירה ור"ע המשיל לכהן הקריב על המזבח ונודע שהוא בעל מום שעבודתו פסולה, אמר ר' טרפון אתה מדמה לבעל מום ואני לבן גרושה או חלוצה ור"ע דן שנראה יותר לדמות לבעל מום כי הפסול הוא ביחיד אך בבן גרושה או חלוצה הפסול הוא ע"י שנים, ועוד שמקוה פסולו בגופו כבעל מום שפסולו בגופו אך בן גרושה וחלוצה זה פסול מאחרים, אמר ר' טרפון שהפורש ממך כפורש מהחיים, ולכאורה איך מדובר בפסול בעל מום שאם עד אחד מעיד על כך ודאי אינו נאמן אם מכחישו אלא שהוא שותק ור"ע אמר להדיא שבעל מום ומקוה נפסל ביחיד ובן גרושה לא נפסל ביחיד, ואב"י דוחה שבבעל מום מדובר שהוא מכחישו ובכ"ז נאמן העד כי הוא אומר שאם אינו בעל מום שיפשיט בגדיו, וזה המשך הדברים שבעל מום ומקוה זה פסול בגופו ואילו בן גרושה וחלוצה פסולו מאחרים.

רב יהודה אומר בשם שמואל שבן גרושה שעבד עבודתו כשירה שכתוב והיתה לו ולזרעו אחריו בין זרע כשר בין זרע פסול, ואב"י של שמואל לומד מהפסוק ברח"ה חילו ופועל ידיו תרצה שאף חולין שלו תרצה, ור' ינאי לומד מהפסוק ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וכמובן לא שייך ללכת לכהן בימים אחרים אלא מדובר אף בכשר שהתחלל.

רב יהודה לומד בשם שמואל שבעל מום שעבד עבודתו פסולה שכתוב לכן הנני נותן לו את בריתי שלום דוקא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר ואמנם כתוב שלום מלא אך אמר ר"נ שהוא של המילה שלום היא קטועה.

משנה כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולך הולך אחר הזכר ואיזו זו זו כהנת לויה וישראלית שנשא לכהן לוי או ישראל וכשיש קידושין ועבירה הולך הולך אחר הפגום כגון אלמנה לכהן גדול וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין או ממזר, וכשאין קידושין אך יש קידושין לאחרים הולך ממזר וכגון הבא על אחת מכל עריות שבתורה וכשאין קידושין גם על אחרים כגון שפחה ונכרית הולך כמותה. **גמרא** המשנה כוללת כל מקום שיש קידושין בלא עבירה ור"ל הקשה לר' יוחנן שהכלל אינו נכון.

דף סז שמצאנו שגר שנשא ממזרת שאין עבירה ובכ"ז הולך הולך אחר הפגום כדברי ר' יוסי שגר שנשא ממזרת הולך ממזר, אמר ר' יוחנן שמשנתינו לא כר' יוסי אלא כר' יהודה שאסר גר בממזרת וא"כ יש קידושין ויש עבירה והמשנה לא כתבה את זה שזה כלול בכל מקום שכתוב בסיפא, ועוד י"ל שהמשנה כר' יוסי ומה שכתוב ואיזו זו בא למעט את זה, אך לכאורה יש עוד מקרים כגון חלל שנשא בת ישראל שיש קידושין בלי עבירה והולך הולך אחר הזכר, ויש לומר שזה כדעת ר' דוסתאי בר יהודה שהבת כשירה לכהונה, אך לכאורה יש מקרה נוסף שישראל שנשא חללה שיש קידושין בלא עבירה והולך הולך אחר הזכר ויש לומר שזה נכלל במה שכתוב כל מקום ברישא, ולא כתבו את זה במשנה להדיא כי אם נכתוב כהנת לויה וישראלית וחללה שנשאת לכהן לוי וישראל זה לא יתכן שהרי חללה אסורה לכהן, אך לכאורה יש עוד מקרה כדברי רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן שמצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה הוא שלישי וא"כ הולכים אחר הזכר ויש לומר שמרבים את זה במה שכתוב ברישא כל מקום, ולדעת ר' דימי שהבן הוא מצרי שני ממעטים את זה במה שכתוב ואיזו זו, ומה שאמר רבין בשם ר' יוחנן שבאומות הולכים אחר הזכר ואם התגיירו הולכים אחר הפגום שבשניהם אך יש לומר שממעטים את זה מואיזו זו, אך זה מובן רק אם המשנה כר' יהודה ומהמכל מקום ברישא מרבים ישראל שנשא חללה ואת דברי רבה בר בר חנה, ומה שכתוב איזו זו בא למעט את דברי ר' דימי ורבין **עמוד ב** ובמכל מקום בסיפא מרבים גר שנשא ממזרת כדעת ר' יהודה, אך אם המשנה כר' יוסי מה בא לרבות מכל מקום בסיפא, ויש לומר שגם לר' יהודה לא מובן מה מרבים מואיזו זו בסיפא אלא שכתבו את זה אגב הרישא וא"כ כתוב מכל מקום אגב הרישא.

כדברי רבין שהולכים באומות אחר הזכר יש לבאר כדברי הברייתא שכנענית שהולידה בן מאחד מהאומות ניתן לקנות אותו לעבד שכתוב וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו אך כנעני שהוליד משפחה מהאומות אין לקנותו בעבד שכתוב אשר הולידו בארצכם ולא מהגרים בארצכם.

כדברי רבין שאם התגיירו הולכים אחר הפגום יש לדון שאם מדובר במצרי שנשא עמונית אין פגם שהרי כתוב עמוני ודורשים ולא עמונית, אלא מדובר בעמוני שנשא מצרית שאם נולד זכר הולכים אחר אביו ואם נולדה נקיבה הולכים אחר האם והיא מצרית שניה.

בעריות אין תופסים קידושין שאמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן ויש ששנו בשם ר' ינאי ורב אחא בר רבא ויש ששנו בשם ר' יוסי הגלילי שכתוב בפסוק והלכה והיתה לאיש אחר ולא לקרובים, ור' אבא מקשה שנדרוש רק לאחר ולא לבן אך יש לומר שבן כבר דורשים מהפסוק לא יקח איש את אשת אביו ואין לומר שצריך ב' פסוקים לבן אחד לכתחילה ואחד בדיעבד כי לכתחילה ניתן ללמוד מאחות אשה שהיא בכרת ולא תופסים בה קידושין כך כל ערוה שיש כרת בזדון וחטאת בשוגג ולא תופסים בה קידושין כך כל ערוה לא נלמד אשת אח מאחות אשה שיש לפרוך שיש בו היתר במקום מצוה וכן באשת איש יש לפרוך שלאחות אשה אין היתר בחיי אוסרה ואילו לאשת איש יש היתר בחיי אוסרה, ור' יונה או רב הונא בר רב יהושע אומר שכתוב בפסוק כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה והוקשו כל העריות לאחות אשה שכמו שלא תופסים קידושין באחות אשה כך לא יתפסו בכל העריות,

ר' אלעזר מבאר בטעמו של ר"א שכתוב לא יבא לו שיש ללכת אחר פסולו, ורבנן סברו שזה הולך על ישראל שנשא ממזרת שלא נדרוש למשפחותם לבית אבותם קמ"ל שהולכים אחר הפסול, ור"א אומר שגם רבנן יודו שהלו מוציא מהפסוק למשפחותם לבית אבותם א"כ אף שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה בכ"ז הלו מוציא ורבנן סוברים שולד במעי שפחה זה כאילו הוא בבהמה ואינו מתיחס כלל אחריו.

פרק עשרה יוחסין

משנה עשרה יוחסין עלו מבבל, כהנים לויים ישראלים חללים גרים משוחררים ממזרים נתינים שתוקי ואסופי, כהנים לויים וישראלים מותרים זה בזה, לויים ישראלים וחללים וגרים ומשוחררים מותרים זה בזה גרים משוחררים ממזרים ונתינים ושתוקי ואסופי מותרים זה בזה, ושתוקי הוא אדם שמכיר את אמו ולא את אביו ואסופי הוא שנאסף מהשוק ואינו מכיר את אביו ואמו ואבא שאל קרא לשתוקי בדוקי. **גמרא** המשנה לא כתבה הלכו לא"י אלא עלו לחדש לנו דרך אגב כמו שכתוב בפסוק וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך בו שביהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י גבוהה מכל הארצות, ואמנם מוכח מהפסוק רק על ביהמ"ק שהוא גבוה מא"י **עמוד ב** ומה שא"י גבוהה מכל הארצות יש ללמוד מהפסוק לכן הנה ימים באים נאום ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם.

מה שכתוב במשנה עלו מבבל ולא כתוב עלו לא"י זה לרמז כדברי ר"א שעזרא עלה מבבל רק אחר שעשאה כסולת נקיה.

לאביי הם עלו מבבל מעצמם ולרבא העלו אותם, ונחלקו בדברי ר"א שעזרא ניקה את בבל שאביי לא סבר כמותו אלא עלו מעצמם, ורבא סבר כר"א, ועוד י"ל שגם אביי מודה לר"א אך הוא סובר שעזרא רק הפריד את הפסולים אך הם עלו מעצמם ורבא סובר שהעלום על כרחם, ולאביי שעלו מעצמם מובנים דברי רב יהודה בשם שמואל שכל הארצות הן ספק מעורבים כעיסה לעומת א"י וא"י היא עיסה לעומת בבל, אך לרבא שהעלום א"כ הכירו בהם ויש לומר שאמנם באותו דור הכירום אך הם התערבו בדורות שאח"כ, ולאביי מוכן הפסוק ואקבצם אל הנהר הבא על אחוה ונחנה שם ימים שלושה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אך לרבא שהעלום א"כ נזהרו בכלם, ויש לומר שנזהרו ביחוס של הפסולים אך לא של הכשרים.

דברי המשנה שעלו כהנים לויים וישראלים ונתינים לומדים מהפסוק וישבו הכהנים והלויים ומן העם והמשוחררים והשוערים והנתינים וכל ישראל בעריהם.

שעלו החללים לומדים מהברייתא שר' יוסי אמר שגדולה חזקה שכתוב ומבני הכהנים בני חביה בני הקוץ בני ברזילי אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שמם אלה בקשו כתבם המתיחשים ולא נמצאו ויגואלו מן הכהונה ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים והוא אמר להם שהם בחזקה שאכלו עד עכשיו בגולה בקדשי הגבול ולמ"ד שמעלים מתרומה ליוחסין לכאורה יבואו להעלותם יש לומר שהחזקה שלהם היא גרועה ומה שכתוב גדולה חזקה היינו שבתחילה אכלו מתרומה דרבנן ואח"כ אכלו גם בתרומה דאורייתא, ועוד י"ל שלעולם הם אכלו רק בדרבנן וגם למ"ד שמעלים מתרומה ליוחסים היינו רק בדאורייתא אך לא בתרומה דרבנן ומה שאמרו גדולה חזקה היינו שאמנם אז לא היה תרומה דאורייתא ואין לגזור בגללה אך גם כשניתן לגזור משום תרומה דאורייתא בכ"ז אכלו בתרומה דרבנן, אך לכאורה כתוב בפסוק ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים משמע שרק בקדשי הקדשים לא יאכלו אך בתרומה יאכלו, ויש לומר שלא יאכלו דבר שנקרא קדש כמו שכתוב וכל זר לא יאכל קדש ולא דבר שנקרא קדשים כמו שכתוב וכת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל והיינו במורם מהקדשים.

דף סח אך קשה שא"כ גם בנדה לא יתפסו קידושין, ואביי אמר שלכו"ע בנדה וסוטה אין הולד ממזר, ויש לומר כדברי חזקיה שכתוב בפסוק ותהי נדתה עליו שאף כשהיא נדה יש בה הויה, אך קשה שא"כ מדוע למדו את העריות מאחות אשה שלא תופסים קידושין שנלמד מנדה שיתפסו קידושין, ויש לומר שכשניתן להקיש לקולא או לחומרא מקישים לחומרא, ורב אחא בר יעקב אומר שלומדים עריות בק"ו מיבמה שזה רק לאו ולא תופסים קידושין ק"ו חייבי כריתות, אך קשה שנלמד שאר חייבי לאוין מיבמה, ורב פפא אומר שכתוב להדיא בחייבי לאוין כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה ומה שייך אהובה ושנואה לפני המקום אלא שאחת אהובה בנישואיה ואחת שנואה ובכ"ז כתוב כי תהיין, ור"ע שסובר שלא תופסים קידושין בחייבי לאוין יעמיד את הפסוק כי תהיין באלמנה לכה"ג וכדברי ר' סימאי שר"ע היה עושה ממזרים מכל חייבי לאוין מלבד אלמנה לכה"ג שכתוב ולא יחלל שעושה רק חילול אך לא ממזרות, אך קשה לדעת ר' ישבב שאמר בואו ונצוח על ר"ע בן יוסף שאמר כל מי שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר, וזה מוכן רק אם ר' ישבב אמר רק להוציא מדעת ר' סימאי שבאלמנה תופסים קידושין וניתן להעמיד שנואה בנישואין בחייבי עשה, אך אם ר' ישבב סבר בר"ע שלגמרי מי שאין לו ביאה אין בו קידושין ואף חייבי עשה א"כ איך הוא יעמיד את הפסוק כי תהיין, ויש לומר שהוא יעמיד בבעולה לכה"ג שהוא עשה שלא שוה בכל ואין הולד ממזר, אך קשה לרב פפא מנין שכי תהיין מדובר בחייבי לאוין אולי זה מדובר רק בחייבי עשה, ויש לומר שבאיזה חייבי עשה מדובר שאם שני הנשים מצריות א"כ שתיהן שנואות ואם אחת מצרית ואחת לא, הרי צריך ששתי הנשים הן מעם אחד ואם מדובר בבעולה לכה"ג זה קשה שלא כתוב כי תהיין לכה"ג, ור"ע סבר שעל כרחינו נעמיד את הפסוק שהוא דחק עצמו שהתורה גילה ביבמה שלא תופסים קידושין בחייבי לאוין.

רב הונא אומר שלא תופסים קידושין בשפחה כנענית שכתוב שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור **עמוד ב** ולומדים שהולד כמותה מהפסוק האשה וילדיה תהיה לאדוניה, ונכרית לומדים מהפסוק לא תתחתן עם ומה שולדה כמותה אמר ר' יוחנן בשם רשב"י שלומדים מהפסוק כי יסיר את בנך מאחרי שרק בנך מישראלית נקרא בנך אך מנכרית אינו בנך אלא בנה, ורבינא מוכיח מכך שבן בתך מנכרי נקרא בנך ולכאורה סובר רבינא שעכו"ם ועבד שבאו על בת ישראל הולד ממזר, ויש לדחות שאמנם אינו כשר אך לא נעשה ממזר והוא נקרא פסול, אך לכאורה הפסוק לא תתחתן נאמר רק בז' אומות ויש לומר שלומדים שאר אומות ממה שכתוב כי יסיר לרבות כל המסירים, וזה מוכן רק לר"ש שדורש טעמא דקרא ולרבנן יש לדרוש ממה שכתוב ביפת תאר ואחרי כן תבא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה משמע שקודם לכן לא תפסו בה קידושין, ומה שולדה כמותה יש ללמוד מהפסוק כי תהיין וילדו לו וכל מקום ששייך כי תהיין ניתן לקרוא וילדו לו וכשלא שייך כי תהיין אין לקרוא וילדו לו ולפ"ז ניתן ללמוד גם שפחה וא"כ מה שכתוב האשה וילדיה יש לדרוש כדברי הברייתא,

דף סט שלר' יוסי הגלילי מי שאמר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד הולד כמותה ולחכמים דבריו קיימים שכתוב האשה וילדיה, ואמר רבא שהפסוק מובא לדעת ר' יוסי הגלילי שהולד כמותה כי כתוב האשה וילדיה.

משנה לר' טרפון ניתן לטהר ממזרים שהממזר נושא שפחה והולד עבד וכשמשחררו הוא בן חורין שלא מיוחס לממזר ור"א סובר שהוא עבד ממזר. **גמרא** הסתפקו אם ר' טרפון התיר לכתחילה, ויש להוכיח ממה שאמרו לר' טרפון שהוא טיהר רק את הזכרים ולא את הנקבות ואם נאמר שזה לכתחילה א"כ שממזרת תנשא לעבד ויש לדחות שאין יחוס לעבד וא"כ הוליהיה ממזר כמותה, ויש להוכיח מבעל האכסניא של ר' שמלאי שהיה ממזר ואמר לו ר' שמלאי שאם הקדמתי להכירך היו בניך כשרים והוא היה אומר לו לעשות כר' טרפון ומשמע שזה מותר לכתחילה כי אם זה אסור איך היה משיא לו עצה של איסור ויש לומר שהיה אומר לו לגנוב והיו מוכרים אותו לעבד עברי אך יש לדחות שבשני ר' שמלאי כבר לא נהג עבד עברי שזה נוהג רק בזמן שהיובל נוהג אלא משמע שר' טרפון התיר לכתחילה. ואמר רב יהודה בשם שמואל שהלכה כר' טרפון.